

CHƯƠNG TRÌNH “MƯỜI BỐN ĐIỂM” CỦA TỔNG THỐNG WOODROW WILSON

Nguồn: “Woodrow Wilson’s ‘Fourteen Points’”, in Arthur S. Link et al., eds., *The Papers of Woodrow Wilson*, vol. 45 (1984), 536.

Biên dịch: Khoa QHQT | **Hiệu đính:** Lê Hồng Hiệp

Lời giới thiệu: Ngày 18/1/1918, tổng thống Hoa Kỳ Woodrow Wilson đã phát biểu trước Quốc hội Hoa Kỳ, tuyên bố rằng việc Hoa Kỳ tham gia vào Thế chiến I là do các nguyên nhân về đạo đức. Trong bài phát biểu của mình, ông đã đề xuất 14 điểm tập trung vào các nguyên tắc theo hơi hướng tự do chủ nghĩa, ví dụ như tự do thương mại, thỏa thuận mở, dân chủ và quyền tự quyết của các dân tộc. Các đề xuất của ông sau đó đã trở thành nền tảng cho các điều khoản dẫn tới sự đầu hàng của nước Đức. Bài phát biểu về Chương trình “14 điểm” của Wilson cũng được coi là một bài đọc nền tảng về chủ nghĩa tự do trong các khóa học về Lý thuyết Quan hệ quốc tế. Dự án Nghiencuuquocte.net xin trân trọng giới thiệu bản dịch của bài đọc quan trọng này!

Mong muốn và mục đích của chúng ta là các tiến trình hoà bình, một khi được bắt đầu, sẽ hoàn toàn công khai và do đó sẽ không bao gồm và cho phép bất cứ sự bí mật nào. Cái ngày của chinh phục và bành trướng đã qua; tương tự là cái ngày của những hiệp ước bí mật phục vụ lợi ích của các chính phủ nhất định vốn vào những thời điểm bất ngờ nào đó có thể làm đảo lộn hoà bình thế giới. Chính thực tế đáng mừng này - vốn giờ đã trở nên rõ ràng trong mắt công chúng, những người mà suy nghĩ của họ không còn bám vào một kỷ nguyên đã chết và qua rồi - sẽ làm cho mọi quốc gia nào có mục đích phù hợp với công lý và nền hoà bình thế giới có thể

khẳng định các mục tiêu trong tầm mắt của mình vào lúc này hoặc vào bất cứ thời điểm nào khác.

Chúng ta bước vào cuộc chiến tranh này (tức Thế chiến I – NHĐ) là bởi có sự vi phạm những điều đúng đắn vốn lập tức tác động vào chúng ta và làm cho cuộc sống của chính người dân chúng ta không thể có được trừ phi những vi phạm này được sửa chữa và thế giới đảm bảo mãi mãi rằng những sự vi phạm đó sẽ không tái diễn. Do đó, điều mà chúng ta đòi hỏi trong cuộc chiến tranh này không phải dành riêng cho chúng ta. Điều chúng ta đòi hỏi là thế giới phải trở nên phù hợp và an toàn cho cuộc sống con người; và đặc biệt là nó phải trở nên an toàn cho tất cả mọi quốc gia yêu chuộng hoà bình, những quốc gia cũng giống như chúng ta, mong muốn được sống cuộc sống của riêng mình, quyết định các thể chế của chính mình, được đảm bảo có công lý và công bằng bởi các dân tộc khác của thế giới chống lại bạo lực và những sự xâm lược ích kỷ. Mọi dân tộc trên thế giới thực tế đều là các đối tác phục vụ lợi ích này, và về phần mình chúng ta hiểu rõ rằng nếu không tạo ra được công lý cho người khác thì sẽ không thể có được công lý cho chính mình. Do vậy, chương trình hoà bình thế giới là chương trình của chúng ta; và chương trình đó, một chương trình duy nhất khả dĩ, trong quan điểm chúng ta sẽ như sau:

1. Những hiệp ước hoà bình mở, được công khai ký kết, và sau đó sẽ không có bất cứ sự thoả thuận quốc tế riêng tư nào trừ việc mọi hoạt động ngoại giao sẽ luôn được tiến hành công khai trước sự chứng kiến của công chúng.
2. Quyền tự do tuyệt đối đi lại trên biển, bên ngoài vùng lãnh hải, trong thời bình cũng như trong thời chiến, trừ phi bị đóng cửa toàn bộ hoặc một phần bởi một hành động quốc tế để cưỡng chế thực hiện các hiệp ước quốc tế.
3. Nếu có thể được, huỷ bỏ tất cả các hàng rào kinh tế và thiết lập sự bình đẳng về các điều kiện thương mại giữa tất cả các quốc gia chấp thuận hoà bình và liên kết với nhau để gìn giữ nó.
4. Những sự đảm bảo đầy đủ có đi có lại rằng việc vũ trang quốc gia sẽ giảm xuống đến mức thấp nhất phù hợp với tình hình an ninh nội địa.
5. Một sự đánh giá có tính chất tự do, cởi mở và hoàn toàn không thiên vị về những yêu sách thuộc địa dựa trên sự tuân thủ chặt chẽ nguyên tắc rằng khi quyết định các vấn đề về chủ quyền, lợi ích của các người dân liên quan phải có trọng lượng ngang với những đòi hỏi hợp lý của các chính phủ muốn yêu sách các thuộc địa đó.

6. Việc rút quân ra khỏi toàn bộ lãnh thổ nước Nga và việc giải quyết tất cả các vấn đề liên quan tới nước Nga sẽ cần tới sự hợp tác tốt nhất và tự do nhất của các quốc gia khác trên thế giới nhằm làm cho nước Nga có được cơ hội thuận lợi và không bị cản trở để tự định đoạt sự phát triển chính trị và chính sách quốc gia của mình; đảm bảo nước Nga sẽ được chào đón chân thành gia nhập vào khối các quốc gia tự do dưới các thể chế do chính họ chọn lựa, đồng thời nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình về mọi mặt mà nước Nga có thể cần tới hay mong muốn. Sự đối xử dành cho nước Nga bởi các quốc gia anh em trong những tháng tới sẽ là một thử nghiệm khó khăn về thiện chí của họ, về sự hiểu biết đối với các nhu cầu của Nga vốn khác với các lợi ích riêng của chính các nước khác, và về sự thông cảm đầy hiểu biết và không ích kỷ của các nước khác.
7. Toàn thể thế giới đều đồng ý rằng lực lượng quân sự sẽ được rút ra khỏi nước Bỉ và nước này sẽ được khôi phục lại mà không có bất kỳ ý đồ nào nhằm hạn chế chủ quyền mà nước này được hưởng cùng các quốc gia tự do khác. Đây là điều duy nhất có thể giúp khôi phục lại lòng tin của các quốc gia vào những luật lệ mà chính họ đã đặt ra và quyết định để giúp quản lý quan hệ của họ với các quốc gia khác. Nếu không có hành động hàn gắn này, toàn bộ cấu trúc và hiệu lực của luật pháp quốc tế sẽ vĩnh viễn bị suy yếu.
8. Toàn bộ lãnh thổ của nước Pháp cần phải được tự do và các phần bị xâm lược phải được trả lại cho Pháp. Những hành động sai trái của nước Phổ đối với nước Pháp trong năm 1871 liên quan tới vùng Alsace-Lorraine, điều đã gây bất ổn cho hoà bình thế giới trong gần 50 năm qua, cần phải được sửa chữa lại để nền hoà bình đó có thể một lần nữa được đảm bảo, phù hợp với lợi ích của tất cả các quốc gia.
9. Việc điều chỉnh lại các biên giới của Italia sẽ được thực hiện theo các đường phân chia chủ quyền quốc gia đã được thừa nhận một cách rõ ràng.
10. Các dân tộc Áo-Hung, những người mà chỗ đứng của họ trong lòng các quốc gia cần được bảo vệ và đảm bảo, cần phải được trao cho cơ hội phát triển tự trị một cách tự do nhất.
11. Các lực lượng vũ trang cần được rút ra khỏi Rumania, Serbia và Montenegro; các lãnh thổ bị chiếm đóng cần được khôi phục; Serbia được quyền tiếp cận biển một cách tự do và an toàn; và mối quan hệ của một vài các quốc gia vùng Ban-căng với nhau sẽ được quyết định thông qua tham khảo ý kiến hữu nghị với các nước dựa trên cơ sở ranh giới sắc tộc và lòng trung thành của người dân được thiết lập trong lịch sử; và cần phải có sự đảm bảo quốc

tế đối với nền độc lập về chính trị, kinh tế và toàn vẹn lãnh thổ của một số quốc gia ở đây.

12. Các khu vực của Thổ Nhĩ Kỳ thuộc Đế chế Ottoman hiện nay cần được đảm bảo chủ quyền chắc chắn, nhưng các sắc tộc khác mà hiện nay Thổ Nhĩ Kỳ đang cai trị cần được đảm bảo an ninh cuộc sống chắc chắn và được trao cơ hội phát triển tự trị tuyệt đối không bị cản trở. Vùng Dardanelles sẽ được vĩnh viễn để ngỏ làm tuyến qua lại tự do cho tàu thuyền và hoạt động thương mại của tất cả các quốc gia dưới sự đảm bảo quốc tế.
13. Một nhà nước Ba Lan độc lập cần phải được dựng lên và bao gồm các vùng lãnh thổ có người Ba Lan sinh sống. Ba Lan sẽ được đảm bảo quyền tiếp cận biển một cách tự do và an toàn, và nền độc lập về chính trị, kinh tế và toàn vẹn lãnh thổ của nó sẽ được đảm bảo bởi một hiệp ước quốc tế.
14. Một hiệp hội chung các quốc gia cần phải được thành lập theo các hiệp ước cụ thể vì mục đích tạo ra sự đảm bảo lẫn nhau cho nền độc lập chính trị và toàn vẹn lãnh thổ của tất cả mọi quốc gia dù lớn hay nhỏ.

Về những khắc phục thiết yếu đối với những sai trái và việc khẳng định những điều đúng đắn chúng ta cảm thấy chính mình là đối tác mật thiết của mọi chính phủ và mọi dân tộc gắn kết với nhau chống lại các nước đế quốc. Chúng ta không thể bị tách biệt về lợi ích và bị chia cắt về mục đích. Chúng ta đứng sát cánh bên nhau cho đến tận cùng.

Vì những dàn xếp và hiệp ước như vậy, chúng ta quyết tâm chiến đấu và sẽ tiếp tục chiến đấu cho đến khi đạt được các điều ấy; nhưng đó chỉ là vì chúng ta mong muốn những gì đúng đắn sẽ áp đảo và khát khao sẽ có một nền hoà bình công bằng và bền vững. Những điều này chỉ có thể được đảm bảo thông qua việc xóa bỏ những nguyên nhân khiêu khích chủ yếu dẫn tới chiến tranh, điều mà chương trình này chưa làm được. Chúng ta không hề ghen tị với sự vĩ đại của nước Đức và không có bất cứ điều gì trong chương trình này làm phương hại đến điều đó. Chúng ta không khó chịu với nước này vì sự thành công, sự nổi trội về giáo dục hay những sự nghiệp hoà bình vốn từng làm cho nước Đức có được những thành tựu rất rực rỡ và đáng ghen tị. Chúng ta không muốn làm cho nước Đức bị tổn thương hoặc ngăn cản ảnh hưởng và quyền lực hợp pháp của nước này bằng bất cứ hình thức nào. Chúng ta không muốn chống lại Đức dù là bằng vũ khí hoặc bằng những dàn xếp thương mại thù địch nếu nước này tự liên kết với chúng ta và các quốc gia yêu chuộng hoà bình khác của thế giới thông qua các hiệp ước công lý, dựa trên luật lệ và sự đối xử công bằng. Chúng ta chỉ muốn nước này chấp nhận

chỗ đứng ngang bằng giữa các dân tộc trên thế giới - một thế giới mới mà hiện chúng ta đang sống – thay vì một thế giới của sự bá chủ.

Chúng ta cũng không dám mạo muội đề xuất với Đức bất kỳ sự sửa đổi hay bổ sung nào về các thể chế của nước này. Nhưng điều cần thiết là phải nói rõ ràng và coi đó là một bước ban đầu cần thiết để chúng ta có thể giao thiệp một cách thông minh với nước này, rằng chúng ta cần biết người phát ngôn của họ đại diện cho ai khi phát biểu với chúng ta, là đại diện cho đa số người dân Đức hay cho phái quân sự và những người mà tín điều của họ là sự thống trị đế quốc.

Chúng ta chắc chắn đã nói những điều rất cụ thể nên không thể thừa nhận bất cứ sự nghi ngờ hoặc câu hỏi nào khác nữa. Một nguyên tắc rõ ràng chạy xuyên suốt toàn bộ chương trình mà tôi đã vạch ra. Đó là nguyên tắc về công lý cho tất cả các dân tộc và các quốc gia, và quyền của họ được sống bình đẳng về tự do và an ninh với các dân tộc khác, dù họ mạnh hay yếu. Sẽ không có bất cứ phần nào của cấu trúc công lý quốc tế đứng vững được trừ phi nguyên tắc này trở thành nền tảng của cấu trúc đó. Nhân dân Mỹ không thể hành động dựa trên nguyên tắc nào khác ngoài nguyên tắc này; và để thực hiện nguyên tắc này họ sẵn sàng hiến dâng cuộc sống, danh dự và mọi thứ họ có. Cực điểm đạo đức của cuộc chiến tranh cuối cùng vì sự tự do của con người đã đến, và họ sẽ sẵn sàng đưa sức mạnh của chính họ, mục đích cao nhất của chính họ, sự liêm chính và sự hiến dâng của chính họ vào cuộc thử nghiệm này.

GIỚI THIỆU DỰ ÁN *NGHIENCUUQUOCTE.NET*

Mục đích

Nghiencuuquocte.net là một dự án phi chính trị, phi lợi nhuận nhằm mục đích phát triển nguồn học liệu chuyên ngành nghiên cứu quốc tế bằng tiếng Việt và thúc đẩy việc học tập, nghiên cứu các vấn đề quốc tế tại Việt Nam.

Lý do ra đời

Trong khi số người học tập và nghiên cứu về các vấn đề quốc tế ở Việt Nam ngày càng gia tăng thì việc tiếp cận các tài liệu mang tính học thuật của thế giới về lĩnh vực này còn rất hạn chế vì hai lý do: Thứ nhất, các tài liệu này thường phải trả phí mới tiếp cận được, trong khi các trường đại học và viện nghiên cứu của Việt Nam hầu như không có chi phí trang trải. Thứ hai, các tài liệu này chủ yếu được xuất bản bằng tiếng Anh, khiến nhiều sinh viên, nhà nghiên cứu, và đặc biệt là quảng đại độc giả quan tâm đến các vấn đề quốc tế nói chung, gặp khó khăn trong việc tiếp thu, lĩnh hội. *Nghiencuuquocte.net* ra đời với hi vọng sẽ góp phần khắc phục được các vấn đề trên.

Hoạt động chính

Hoạt động chính của *Nghiencuuquocte.net* là biên dịch sang tiếng Việt và xuất bản trên website của mình các nguồn tài liệu mang tính học thuật bằng tiếng Anh về lĩnh vực quan hệ quốc tế, bao gồm chính trị quốc tế, kinh tế quốc tế, và luật pháp quốc tế. Các tài liệu này chủ yếu là các bài báo trên các tạp san quốc tế, các chương sách, hoặc các tài liệu tương ứng, đã được xuất bản bởi các nhà xuất bản, các trường đại học và viện nghiên cứu có uy tín trên thế giới.

Các bài dịch học thuật của Dự án được đăng tại chuyên mục [Biên dịch](#). Danh mục rút gọn của các bài dịch này được đăng trên trang [Mục lục](#).

Từ tháng 6/2014, Dự án còn xuất bản chuyên mục [Bình luận](#) để đăng các bài bình luận tiêu biểu của các tác giả Việt Nam hoặc dịch từ các nguồn tiếng Anh uy tín về các vấn đề quan hệ quốc tế và chính sách đối ngoại Việt Nam. Ngoài ra, Dự án cũng ra mắt chuyên mục [Ấn phẩm](#) để chia sẻ các bài viết nghiên cứu về quan hệ quốc tế bằng tiếng Việt và tiếng Anh với sự cho phép của các tác giả liên quan.

Trang chủ dự án: <http://nghiencuuquocte.net/>

Thông tin thêm về Dự án: <http://nghiencuuquocte.net/about/>

Danh mục các bài đã xuất bản: <http://nghiencuuquocte.net/muc-luc/>

Theo dõi Dự án trên Facebook: <https://www.facebook.com/DAnghiencuuquocte>

Ý kiến đóng góp và mọi liên hệ xin gửi về: Lê Hồng Hiệp, nghiencuuquocte@gmail.com
